

רק בכי לא בא

ענת לויט

יעה מילאה את חריצי כפות ידיו. אברהם התיישב על הספסל. גינה לא הסתכלה. כשבאה חשיכה אל השדרה, נטל אברהם את כף-ידה וחיך אליה. גינה לא חייכה. הוא אמר: "קומי גינהלה, הולכים." פניה היו רטובים. דרך הזיעה הוא ידע שהיא בוכה. כששאל אם התרחצה, הנהנה בראשה. קירב את כף-ידה אל אפו ואל שפתיו, עד שחייכה. הרחוב היה ריק. כשהחלו ללכת, גינה רצתה לעצור. אברהם משך אותה בלי כוח, עד שהגיעו לדירתה. "עכשיו לכי גינה." כשראה אור בחדרה, היפנה את גבו. הלך מרחק שלושה רחובות, עד שהגיע לדירתו. למחרת שב אברהם אל גינה למוסרה בידי שומריה.

שלוש פעמים בשבוע, היה קם ממיטתו שעה לפני בואה, היה מתרחץ, מתלבש ומסדר בשבילה את הכלים ואת חומריהניקוי. את הרהיטים סידר כפי שהשאירה יומיים קודם לכן. גינה לא איחרה. כשהוציא את ראשו אל הרחוב, ראה אותה מחכה ולא קרא לה. כשפתח את הדלת שאלה לשלומן. רק אחרי שחיך אליה באה אל תוך דירתו. היה הולך למטבח, מתיישב ליד שולחנו ולא קם כמעט, עד שהלכה. אחרי שעתים.

כשהפסיקה את עבודתה התיישבה מולו, נתן לפעמים את עיניו בפניה, לגלות שערות שחורות ולכלוך בין שיניה. כשהמתינה בעיניים קרועות שידבר, דיבר רק על מזנונותיה.

הוא ידע את העוויות פניה. ידע את משיכות האף הקצובות, שלפני היכבות החנוקות. ידע את היכבות המתפרצות אל הבכי. ידע את האיומים שיבואו אחרי הבכי. ידע את הכורח ללשף את פניה ולבקש שוב ושוב שלא תממש את איומיה. ידע את החיוך שיבוא אל הפנים הדביקים, לפני שתשאירו לבדו. ממתין שתשוב ליטול את שטרות הכסף ואת העיתונים, שהניח בקצה השולחן עוד לפני בואה, ממתין ללכתה. לפעמים, כשהפסיקה גינה את עבודתה והתיישבה מולו, ראה אותה אברהם יושבת בחדרה כחוף דירת אימה, יושבת שעות ארוכות, מסתכלת בהודעות ובמודעות-האכל שהודפסו בעיתונים שאספה. את כף-ידה, שהונחה על שולחנו כרמז, ליטף בחיבה. כשידבר גברו הנהוני ראשה. את תנועת אצבעותיו בין אצבעותיה, קטעה. קמה ונצמדה אל גבו ללשף את שערות ראשו.

כשקם להסתכל אל פניה היתה משפילה את עיניה. היתה מביאה את כף-ידו אל שפתיה, לפני שיאמר: "טוב גינהלה עכשיו די, צריך לגמור לנקות, צריך ללכת." את עיניה לא נשאה אליו עד שחזרה אל עבודתה. לפני שהיתה הולכת אל דירתה, נטלה את שטרות הכסף ואת העיתונים מן היום הקודם. את השטרות מנתה, הניחה אותם אחד על אחד בערימה מחודשת. היתה מקפלת ומחדקת אותם בקצות אצבעותיה. מתוך חיק גדול היתה מוציאה ארנק קטן, להוסיף אל טפחותיו את השטרות החדשים. אחרי שהיתה מניחה את התיק על זרועה, היתה מחייכת אל אברהם ואומרת: "תרגיש טוב" ומחכה שילך אחריה אל דלת הכניסה.

רק אחרי שנעלמה בחדריה-המדרגות היה שב אל תוך הדירה, נוטל מטלית לתה, לנקות שוב את הכורסאות ואת הספה. את הסדין שנפרש על מיטת-השינה היה מותח בקצות אצבעותיו, כאילו לא נמתח דיו. את אסלת בית-השימוש לא נהגה לנקות; גם אל קורי העכביש לא הגיעה.

לפני שנה שאל אברהם אם רצונה של גינה לבוא אל דירתו ולנקות שלוש פעמים בשבוע.

דוד גרשטיין, מהסדרה "מרפסת"

שכנים טילפנו לדירתו. בדירת אימו עמדו סביב גינה, שישבה על השטיח בחדרה. כשרכן אברהם לאסוף את גופה אל גופו, לא הסבה אליו את פניה. כלילה השלישי, כשנשארו גינה ואברהם לבדם, התעוותו פניה. אברהם ישב לידה על מיטתה ולא נגע בה. עד שאחזו בזרועה, למושכה לאורך הרחובות החשוכים. עד שנעשו פניה נקיים. רק הבכי לא בא. בכל הלילות שנשאר בדירת אימם, ישן אברהם על הספה שהתרוקנה. אחרי שגינה נשכבה במיטתה, הוא הצמיד את שפתיו אל מצחה. בצעדים גדולים פסע אל החדר הסמוך, לפני שתבקש שישן במיטתו הישנה, שהיתה סמוכה למיטתה. לפי קולה הנחלש בקריאותיה, נחש את עירנותה. שוב ושוב בירכה בשינה טובה. התאמץ לראות את התקרה, שלא יירדם לפניו. ברממה קם ויצא אל הרחובות. אחרי זמן לא רב שב לגשש אל חדרה. דרך החשיכה חיפש את פיה הפעור, להקשיב לאחרותיה.

בימים הראשונים אחרי מות האם, באו קרובי משפחה רבים. את דברי המתיקה הגישה גינה. היתה מחכה שיחייכו אליה עד שהלכה אל חדרה.

אברהם אמר להם שצורה של גינה הוא הסיבה להסתלקותה. את עלבונה לא אמר. היה הולך ומתיישב לצד גופה. בכף-ידו היה מנגב את פניה, עד שהיה מותרה לבדה, עיניה פעורות אל התקרה, מחכה שהאורחים יסתלקו, מחכה שאברהם ישוב אליה. בבקרים הראשונים, כשהיו הולכים ברחובות הסמוכים, דיברה גינה הרבה על הפנים שהלבינו, על הלסת שנשמטה ועל כתמים חומים שנותרו על הסדין. את צעקותיה אל דלתות השכנים לא זכרה. אל ידיה שהיכו את הזרועות שניסו לאחוז בה, לא שבה כדיבוריה. על ההליכה בכל הבקרים, בין החנויות, ביחד עם אימה, דיברה הרבה. עד שחדלה לדבר על הפנים הלבנים, על הלסת ועל הכתמים; עד שהחלה לומר, הרבה פעמים, רק את עובדת המוות. קרובי משפחה חדלו לבוא אל הדירה. גינה לא חדלה לבקש שיקנו דברי מתיקה. אברהם לא סירב לבקשותיה, גם כשהחלה לאכול לבדה. בעלי חנויות, אליהם באו בכל הבקרים, חייכו אל שניהם. כשהחלה אברהם ללמד את גינה לשלם עבור מצרניה, חדלו בעלי החנויות לחייך. כשדיברו עם אברהם על הדרך שבה טופלה גינה לפני מות אמה ועל השינוי שבא אל פניה ואל גופה אחרי המוות, הביטו רק אל אברהם. כשדיברו היתה גינה מחייכת אליהם ומתוך מבוכתה השפילה את עיניה, כשלא נעתר לחיוכה.

חנות הבגדים היתה המקום הראשון, אליו לימד אברהם את גינה להגיע לבדה. גינה ראתה את עיני המוכרת שלא הביטו אליה. אל המלים הרבות שאמרה המוכרת, לא הקשיבה. אברהם ראה את גינה לא מסתכלת בשמלות, שהוצמדו אל גופה בזו אחר זו. גם על השמלה שנבחרה לבסוף, לא הביטה. עוד קודם שנאורה השמלה יצאה גינה אל הרחוב, להמתין לאברהם שיצא אליה.

כשביקש שתשים לב לדרך חזרה, חייכה. דחפה את כף-ידה אל תוך כף-ידו ולא בקשה שימסור לה את השמלה הארוכה. את כל הדרך עשו בשתיקה. בתוך דירתה לא שאל אם תזכור את הדרך. גינה שכבה במיטתה, קירבה את גופה אל הקיר. אחרי שהניח את השמלה הארוכה בארון בגדיה, התיישב אברהם לצידה. כשקם, דרשה שישב לזמן-מה ולא הסבה אליו את פניה.

לפני שהלכה אל חנות-הבגדים, ביקשה גינה רשות פעמים אחדות. את הנייר עליו יירשם מחיר השמלה שתבחר, ביקש אברהם שלא תשכת. אחרי שובה אליו ואחרי ששיבת שוב ושוב את שמלתה החדשה, הלכה גינה אל ארונה. את השמלות הרבות שנאספו בתוכו, הציאה, פרשה, קיפלה והחזירה אל תוך הארון.

שמלות שנבחרו על-ידי אימה, הונחו על כסא ליד מיטתה. רק אותן לבשה. עוד לפני שקרא, נחש אברהם את שנכתב על נייר שחובר אל בקשת התשלום. אחרי מלים רומזות על התנהגותה של גינה ומלים מתנצלות שלא תישלח לבדה, באו משפטים קצרים, בהם תוארה הדרך בה נהגה האם לבחור שמלות לה ולבתה. גינה לא בקשה שיקרא לפניו. כשאזן אברהם בזרועותיה, כשאמר שתלך לחנות חדשה, הנהנה בראשה. יצאה מתוך זרועותיו. פשטה את שמלתה. בתחתונה עמדה ונופפה בזרועותיה. מתוך צעקותיה קיללה את המוכרת, אותו ואת אימה. נצמדה אל גופו. שוב ושוב אמרה שאינו אוהב אותה. כשאמר את אהבתו, החלה ללטפו בכוח. אברהם ידע כי גינה איננה מאמינה. ידיו לא נעתרו לגופה.

עבר זמן עד שחש בהיעלמות חפצי נוי. שנים רבות היו מונחים על מדפים בחדריה-האורחים שבדירת אימו. אברהם לא ידע לנחש את השמחה שתבוא אל תשובתה של גינה לכשישאל. את החפצים חילקה בין שכנים שהזמינה. אברהם פתח את דלתות הארונות. גינה באה בעקבותיו. ניסתה לאחוז בזרועותיו. כשנוכח בהיעלמות שוץ-היד של אימו, טלטלו זרועותיו את כתפיה. על שאלותיו הרבות לא השיבה. לא ניסתה להשתחרר מאחיזתו. כשיצא אברהם אל חדרה-המדרגות, נצמד בגבו אל הדלת הטרקוה. אחר-כך עבר בין השכנים להשיב את שניתן להם. מלים שאמר אל הדלת, מאחוריה נותרה גינה ליבב, לא אמר. את שטרות-הכסף שחילקה לא ביקש. את חפציה-הנוי לקח אל דירתו. דרישותיו שתאמר למי מסרה את השעון, עוררו רק את יבבותיה. כשאסר להזמין את השכנים, הירבו אלה לתאר באוזניו את המזנונות הגוברת בדירה.

לא ידעו לספר על ערימות העיתונים שגבהו למלא את שני החדרים. גם על קורי-העכביש שנמשכו מן התקרה, ידע לבדו. אל גינה לא הביא את טענותיהם.

רק כשהחלו השכנים לאיים, שלח אל דירתה את בעלי המלאכה. כשבאן, היתה גינה בדירתו ולא ניקתה. מאחורי גבו הלכה, לאורך המטבח, היתה תופסת בזרועותיו, שואלת על זהות הזרים, אומרת הרבה פעמים את פחדיה מפני היעלמות חפצים. רק כשטילפן בעל-מלאכה לומר את הצחנה המונעת אותו לבצע את מלאכתו, הטיח אברהם בגינה את עלבוננו. עיניו לא עזבו את פניה גם כשחדל לצעוק. לא קרב אליה. גינה עמדה בלי תנועה. הרכינה את ראשה, כפות ידיה אחזו זו בזו אל תוך ביטנה. ראשה נע במהירות גדולה. שפתיה רעדו כמו לפני בכי. בכי לא בא. עד שהחלה להסתובב על מקומה. עד שנפלה. כשאברהם הלך אל המטבח, נותרה גינה לשכב על המרצפות. בדממה שמע את דלת-הכניסה נטרקת. שטרות-הכסף והעיתונים, נותרו בקצה השולחן. את תיקה הגדול השאירה על מיטת השינה.

ארבעה ימים לא באה אל דירתו ולא טילפנה. גם אל השדרה לא בא אברהם לקחתה. ביום חמישי טילפן אל דירתה ולא נעה. באגרופיו היכה על דלתה. אחרי הרבה זמן, שמע את נעלי הבית, נגירות על המרצפות. שורה של גינה היה פרוץ. אישנויה רחבים. חלוק מלוכלך כיסה על מערומיה. כשהחל לפסוע בין החדרים, חסם את נשימותיו. כשעבר בין ערימות העיתונים, לא באה אחריה. הסדין המקומט על מיטתה, היה מוכתם. את השמיכה השליכה אל הרצפה, לפני שקמה לפתוח לו. כשניקה, נשארה גינה שעונה על דלת-הכניסה. כשהניח אברהם את ערימות העיתונים ליד רגליה, לא הביט אל פניה. לפני שעזב את דירתה, לחץ את אצבעותיו סביב זרועה, להושיבה על הכורסה.

לפני שעבר אל רחובות סמוכים, הפך את פניו, לראותה רכונה על מעקה המרפסת. את פיה הפעור לא ראה. דממת הרחוב לא הופרעה.

שנים רבות לא בא אברהם אל השדרה. כשבא עם גינה, בכל יום, הורתה באצבעה על ספסל. חיכתה שיישב. המחנה לבקשתו שתשב לצידו. את תיקה הגדול הניחה על ברכיה. כשהחל להביא עיתונים, חדל להביט אל עיניה, שהביטו בילדים המשחקים. לפעמים פתחה גינה את תיקה, הסתכלה לתוכו הרבה זמן ולא הוציאה דבר. לפעמים הוציאה את כל תוכנו אל הספסל. את הניירות הרבים, פיזרה ואספה, פעם אחר פעם, ללא הפסקה. על ישיבתה בשדרה יחד עם אימה לא דיברה. בשעה היעודה ללכת, הושיט אברהם את ידו להקימה. כששבו אל הרחובות, היתה חשיכה. את כף-ידה השאירה גינה בתוך כף-ידו. עד שהגיעו אל דירתה. אל תוך חדריה היה בא. להרגילה אל הלילה. כשהתישב על מיטתו הסמוכה למיטתה, באה גינה להתישב על ברכיו. סביב צווארו כרכה את זרועותיה. שוב ושוב ביקשה שישחק במשחקים שהשאיר לה. בהשיבו את הזרועות אל ברכיה, ראה את עיניה בלי שיסתכל. כשרכן אל השטיח, מיהרה גינה להניח לפניו את כל משחקיו. לפני שקם ללכת, ידע את בקשתה, שלא ישאיר לבדה. בצאתו אל חדרה-מדרגות, מיהרה אל הדלת שנטרקה. כשקראה בשמו לא ענה.

ינה חדלה לטלפן אל קרובי המשפחה. את כעסה הביאה לפני אברהם. הוא ידע

כי שעות רבות. היא יושבת ליד המכשיר הדומם, מצפה ומתאפקת. ידע כי לעתים רחוקות הם נענים לשאול בשלומה. רק את אשמת הציפייה אמר לה. כשגבר בכייה, כשהיתה מאיימת שגם אליו תחדל לטלפן, חדל לומר. כשהחלו קרובי המשפחה להטרידו בשאלות על דרך שמירתו את גינה, הביא אליהם אברהם את טענותיה, והם חדלו לטלפן גם אליו. עד שגינה באה אל דירותיהם. להטיח בפניהם את עלבונותיה.

דקות ארוכות היו מותירים אותה על סף דירותיהם, עד שנעתרו להזמינה. חיוך לא בא אל פניהם. חיוכה של גינה היה נשמר גם כשהחלה לומר את עלבונותיה של אברהם על נקיין גופה. על נקיין דירתה ועל מראה פניה, את הליכתו הנחפזת מתוך דירתה, את חובתה לטלפן אליו בכל בוקר ואת דיבוריו על שקרובי המשפחה שכחו את בקשות אימם לפני מותה. את ישיבתה ליד מכשיר הטלפון לא הביאה אליהם, רק את השמלות שרכשה לבדה בחנות-הבגדים. את השמלות הרבות הביאה מתוך ארונה, הביאה כמתנה. קרובי המשפחה מיהרו לטלפן אל אברהם. גינה המשיכה בדיבוריה. לא שמעה שהביאו אליו את טענותיה, כשביקשו שימהר לבוא לקחת אותה ואת שמלותיה.

כשביקשו שתשיב את השמלות לארונה, סירבה. כשדרש אברהם שתצא עימו אל הרחובות, לא הסירה מפניהם את עיניה. כשהגיעו שניהם אל דירתה, לא נעתר אברהם לבקשתה של גינה, להישאר עימה לזמן-מה. אל גבר צעקה את סירובה לבוא אל דירתו ולנקות, את סירובה למחול לו. כשעבר אל הרחובות הסמוכים, אמר אל עצמו, שוב ושוב את חוסר-אוניה; שיוכל למחול לה, שיוכל לנעול את דלת דירתו ולנקות שוב ושוב, עד שתשוב גינה אל אשליית הנקיין. שהביאה אותה אל דירתו שלוש פעמים בשבוע.

לש פועמים בשבוע היה אברהם קם ממיטתו שעה לפני בואה; היה מתרחץ,

מתלבש ומסדר את הכלים ואת חומרי הניקוי. גינה באה גם כשהחלה לנקות. כימים בהם התכוונה להביא אליו את מכתביה, הקדימה גינה לקום ממיטתה ולבשה בחפז את שמלתה. את פניה ואת שיניה לא רחצה. שוב ושוב ברכה את תוכן תיקה הרבה זמן לפני השעה המתאימה, נעלה את דלת דירתה. בעובריה בצעדים גדולים את שלושת הרחובות המפרידים, התקצרו נשימותיה. זיעה שטפה את אבריה. הפחד שילך מדירתו לפני בואה, הביא כאב אל בטנה. פעמים רבות הביטה בשעונה. מול כיתו גבר כאבה. פתחה את תיקה. בזה אחר זה הוציאה אל הגדר את כל ניירותיה. פרשה אותם לפני ומבלי לקרוא קיפלה אותם והשיבה אותם אל תיקה ונעלה. את פניה ואת זרועותיה היתה מנגבת בממחטה ישנה ומקומטת. כשהגיעה השעה, דחפה את הממחטה אל תוך חזייתה. בחדר-המדרגות שוב נתקצרו נשימותיה. שבה הויעה לשטוף את אבריה. על דלתו היכתה באגרופיה. בלי לשאול לשלומה, בלי לחכות לחיזוק, בלי לבקש את סליחתו על הרעש שהקימה, בלי לחכות שיבוא אחריה, הלכה אל המטבח להניח בקצה שולחנה את הבקשות לתשלום חובותיה ואת המכתבים שכתבה אליו.

במשך כל הזמן שבאה לדירתו ולא ניקתה, לא העיר לה.

גינה היתה עובדת בין החדרים. פעמים רבות נכנסה למטבח. היתה מסתכלת אל

אברהם שלא נשא אליה את עיניו. היתה מסתכלת במכתביה שלא נגע בהם ולא

אומרת דבר.

לפני שהגיעה שעתה ללכת אל דירתה, הודיעה לאברהם על כוונתה. את ציפייתה

שיבקש שתישאר לזמן-מה, לא אמרה. אברהם היה קם מכסאו ומלווה אותה בדומיה

אל דלת-הכניסה.

רק כשהחלה ללכת בתוך חדרה-מדרגות, היתה מפנה אליו לפתע את פניה ומבקשת

שוב ושוב שיקרא את המכתבים שהשאירה. אברהם התמיד להנחן בראשו, עד

שחדלה להביט בו, עד שנעלמה.

אחרי שקרא וחזר וקרא את האותיות המעוגלות והעקומות, ואחרי שקיפל את הניירות

והניחם בערימה על מדף בתוך אחד הארונות, החל אברהם לנקות.

לנגד עיניו היתה גינה באה ונעלמת. מכוסה בשמיכה עד צווארה, מתאמצת לשמור

את עיניה פקוחות דרך החשיכה. אברהם ראה אותה ממהרת להיכנס אל תוך דירתה,

ממהרת לנעול את דלת-הכניסה, ממהרת ליפול אל מיטתה. ראה אותה משליכה את

השמיכה. ברגליים יחפות מגששת להביא אור אל חדרה, להביא אור אל הדירה כולה.

עד שנרגעה. עד שהשיבה את החשיכה. עד ששבה אל מיטתה. ממהרת להשיב את

הפנים ואת הקולות שלא הכירה ושביקשו להשיגה גם בחלומה.

את זהותם ואת מבוקשם ממנה לא גילתה. על בדידותה בתוך החדרים הריקים לא

כתבה. היתה רק שבה ומבקשת מאברהם שלא יכנו זה את זה בשמותיהם. רק באלה

הבדורים, שהתאימה לה ולו. פעמים רבות דרשה שישגיח על עצמו.

אברהם לא אמר לגינה כי היא יכולה לטלפן לדירתו בכל שעה. רק כשהחלו קרובי

המשפחה להתלונן בפניו, בגלל שיחות הטלפון שביקשה לנהל עימם בלילות,

ובשמש שעות ארוכות (להחיש את תהליך ההתקשנות הכימי)

אינה יודעת (ואולי כן) הולכת ומתקשה

מתמזגת בכצבוצי האפוקסי הולך ומתקשה הולך

ומתקשה לוכד אותה שרף הפלסטיק כמו פרת-משה פרהיסטורית בנטף ענבר.

ומחר פבקר אהבה ביקר;

כמו אלהים קטן מתהלך בגן

ולחט תצר-משנדי בדי —

אני בא ומקלף את קרמי שארית הפליטה.

עתון 77, מס' 58

26